

DE STAD IN THERAPIE

Van de Vrouwen van Noord (nu in het Amsterdam Museum) tot de Stadsreporters in Nieuw-West: overal staan 'verbinders' op voor meer saamhorigheid in de stad. Is dat dan zo nodig?

EERSTE HULP BIJ VERHITTE DISCUSSIES

In haar praktijk spreekt relatieconsultant en voormalig scheidingsadvocaat Ivonne Schouten-Hoek regelmatig mensen die elkaar de haren in willen vliegen. Haar adviezen in de liefde kunnen ook in de stad helpen bij verhitte discussies.

FOCUS OP DE OVEREENKOMSTEN

Er zijn altijd meer overeenkomsten met een ander dan je denkt. Schouten-Hoek: 'Als je nader tot elkaar wil komen, moet je onderhandelen. En onderhandelen werkt alleen als je de ander iets gunt. Je bent samen een team, je wil samen tot een oplossing komen in plaats van jouw mening erdoor drukken. Soms is het handig als hier een (buurt)mediator bij zit.'

VIER DE VERSCHILLEN

'Je bent samen een team. In een voetbalteam is het helemaal niet goed voor het resultaat als er elf Messi's zouden zijn, of elf Crujffs. Je hebt juist verschillende spelers nodig voor het beste resultaat.'

BLIJF NIEUWSGIERIG

Over sommige dingen zul je altijd compleet van mening verschillen. Probeer de ander dan niet meteen te overtuigen, maar wees geïnteresseerd in zijn of haar standpunt. 'Dus stel vragen en luister, zonder de andere te interromperen. En vul ook geen dingen in voor de ander, want 'de ander zal dit wel willen.' Nee, vraag ernaar.'

HEB COMPASSIE

'Houd je even in voor je fel reageert en verplaats je in de ander. Bedenk: hoe zou jij het vinden als iemand zo tegen jou praat? Zou dat helpen?'

I LOVE MY NEIGHBORHOOD

De boeren versus klimaatactivisten, yuppen versus oude bewoners, wappies versus wokies: we lijken steeds vaker lijnrecht tegenover elkaar te staan. Klopt dat? En zo ja: hoe stoppen we de polarisatie?

tekst Yasmine Esser

HARD TEGEN HARD

'Als je niet voor ons bent, dan ben je tegen ons.' Het is te veel eer om die quote toe te schrijven aan de oud-president van de Verenigde Staten, George W. Bush. Want hij was niet de eerste die het zei. Vóór hem – en na hem trouwens ook – namen nog vele politici een variant hiervan in hun mond. Maar sinds Bush het zei in de dagen na de aanslagen van 9/11 lijken we allemaal te geloven dat het waar is. Dat je steevast moet kiezen uit twee kampen. Je bent een klimaatdrammer óf je ontkent dat er überhaupt wat aan de hand is. Je bent een slachtoffer van de krappe woningmarkt óf je bent een graaier die hoopt op een dag net zoveel pandjes te hebben als prins Bernhard jr. Tijdens de coronapandemie was je een wappie óf een mak schaap dat klakkeloos de overheid volgde. Ook in onze eigen stad lijken mensen steeds meer tegenover elkaar te staan. Neem het geval van Laurens Buijs, interdisciplinair sociaal wetenschapper aan de UvA. Hij schreef in januari in een column moeite te hebben met de 'woke-cultuur' en het begrip non-binair. Waarna studenten subiet zijn ontslag eisten en hij nog feller zijn mening ging verkondigen. Of de discussie over het toekomstige erotisch centrum dat bij de RAI of de NDSM-werf wordt gebouwd, om zo de overlast op

de Wallen te verminderen. Toen burgemeester Femke Halsema daarover in gesprek ging met bewoners uit Zuid werd ze ontvangen met spandoeken en rood flikkerende lampjes. Boosheid en ongelooft overheersten. Steeds als Halsema verwees naar onderzoek, riepen bewoners dat dat onzin was.

ZOVEEL MOGELIJK CLICKS

De scherpe tegenstellingen laten het lijken alsof er maar één juist antwoord is en dat je moet kiezen aan welke kant je staat. Maar dat is natuurlijk onzin. 'Als je niet voor ons bent, dan ben je tegen ons' is een drogreden. Het is een vals dilemma, ook wel zwart-witdenken genoemd. Want tussen de tegenpolen die we benoemen, zit nog een regenboog aan kleurschakeringen. Hoe kan het dan dat er nu zo weinig ruimte lijkt voor nuance? Volgens trendwatcher Lieke Lamb is het door de digitalisering van de media in een stroomversnelling terechtgekomen. 'De tijd dat we uitgebreid de krant lezen is voorbij; het meeste nieuws lezen we online. Mediabedrijven willen zoveel mogelijk clicks krijgen, want daarop is hun verdienmodel gebaseerd. En iets choquerends of opruiends scoort natuurlijk beter dan een heel genuanceerd verhaal. Hierdoor gaat de meeste aandacht naar roeptoeters; mensen die boude uitspraken

**'DE MEESTE AANDACHT GAAT UIT
NAAR ROEPTOETERS; MENSEN DIE
EXTREME MENINGEN HEBBEN'**

'DE DISCUSSIES OVER WEL OF NIET VACCINEREN HEBBEN SOMMIGE RELATIES ONDER DRUK GEZET'

'IK WIL DE KLOOF TUSSEN DE OUDE EN NIEUWE BUURTBEWONERS KLEINER MAKEN'

Joke Schut (35) is fotograaf voor tijdschriften en maatschappelijke organisaties. Ze fotografeert ook mensen in haar wijk, Tuindorp Nieuwendam, vanuit de interesse: wie zijn mijn medenooderlingen?

'Toen ik zes jaar geleden vanuit Rotterdam naar Amsterdam-Noord verhuisde, hoorde ik twee dingen over de wijk: 'noord gestoord' en 'noord is hip'. Zelf had ik helemaal geen oordeel over de wijk, Tuindorp Nieuwendam, er hing gewoon een leuke sfeer. We werden warm verwelkomd door de ras-Amsterdammers uit de buurt. De huizen in de buurt zijn

heel klein, dus iedereen heeft andere oplossingen voor hoe je je huis kunt inrichten. Daarom werden we overal uitgenodigd om even binnen te kijken.

Ik zie dat de kloof tussen de Amsterdammers die hier zijn geboren en getogen en de nieuwe Amsterdammers steeds groter wordt. Dat merk ik aan kleine dingen, zoals wat mensen zeggen. Zo zijn wij 'yuppen die wel oké zijn'. Daarin klinkt toch een bepaalde afkeer van nieuwkomers door. Tegelijkertijd vinden de nieuwe inwoners de oude garde maar zeuren. Bijvoorbeeld omdat ze tegen nachthoreca in de buurt hadden gestemd.

Het prijsverschil tussen cafés en restaurants benadrukt de kloof ook, omdat de oorspronkelijke bewoners, die niet op de dijk wonen maar in de wijk erachter, zich minder kunnen veroorloven. Ik merk dat de oud-noordelingen zich soms verloren voelen in hun eigen buurt, omdat de cohesie die er vroeger was een stuk minder is geworden.

Met mijn foto's wil ik de kloof tussen de oude en nieuwe bewoners in de buurt kleiner maken. Zo ontmoette ik Tiny. Zij zat op een bankje voor haar huis en de voordeur stond open. Ik keek naar binnen en zag dat haar huis leeg was. 'Gaat u verhuizen?' vroeg ik. Ze bleek lst te hebben van een heftige lekkage, waardoor al haar spullen waren weggehaald. Ze liet me het hele huis zien. Dat zijn bijzondere verhalen.

Ik probeer een voorbeeld te zijn in hoe je met elkaar om kunt gaan. En dat het leuk is om een praatje aan te knopen met vreemden en mensen te ontmoeten buiten je eigen bubbel. De foto's plaats ik op mijn website en social media, maar ik zou er graag iets groters mee willen doen om anderen te inspireren.'

jokeschut.nl/tuindorpers

doen en extreme meningen hebben', legt ze uit. 'Zo worden mensen steeds meer tegen elkaar opgezet. En in combinatie met social media – waar iedereen maar iets kan roepen en je door algoritmes heel erg in een bepaalde bubbel terecht kan komen, waardoor je niet meer geconfronteerd wordt met andere meningen – raken mensen steeds meer gepolariseerd. In die bubbel worden mensen steeds weer bevestigd in hun gelijk, waardoor er nóg minder aandacht is voor nuance.'

RUZIE OVER HET KLIMAAT

Veel Nederlanders vinden het gepolariseerde debat zorgelijk, zo bleek vorig jaar uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). Bij maatschappelijkereclamestichting Sire zat het zelfs zo hoog dat ze er onlangs een campagne over zijn gestart. In tv-spotjes zie je familieleden en vrienden met elkaar discussiëren – of nou ja: ruziën eigenlijk – bijvoorbeeld over het asielbeleid of het

‘EENZAAMHEID KAN NIET LOS WORDEN GEZIEN VAN POLARISATIE’

Mirna Ligthart (51) is filmmaker. In Nieuw-West zette ze het project Stadsreporters op, waarbij ouderen in de buurt films maken over sociale initiatieven in de wijk.

JERBEL ORION

‘Iedere donderdag zitten we in het Glazen huis op Plein ’40-’45. Dan zwaai ik de hele dag naar mensen. Ik wenk ze naar binnen en zeg dat de koffie klaar is. Iedereen is welkom, het is heel laagdrempelig. Op die manier zijn er al heel wat mensen gebleven om Stadsreporter geworden. Samen maken we films over sociale initiatieven in

Nieuw-West, plekken waar saamhorigheid heerst tussen wijkbewoners. Waar het vanzelfsprekend is dat mensen op een prettige manier met elkaar samenleven en iedereen een plek heeft. Die films worden uitgezonden op stadsomroep Salto en binnenkort als pilot op AT5.

Mijn doel is om mensen samen te brengen die normaal niet zo snel met elkaar in contact zouden komen. Door samen te wer-

ken aan het maken van een verhaal voor de stad met goede voorbeelden van saamhorigheid en inclusie, ontstaat er verbinding.

Ik werk ook samen met de Gouden Mannen, een organisatie die zich richt op mannen met een migratieachtergrond die de verbinding met zichzelf en de wereld zijn kwijtgeraakt. Binnen de filmworkshops van Stadsreporters werkten zij onder andere samen met Stadsreporters Truus en Carla, oudere dames met een Amsterdamse achtergrond. Truus en Carla vonden het aanvankelijk intimiderend, die groep mannen. Maar al snel brak het ijs. Voor sommige van hen was het de eerste keer dat ze spraken met mensen met een andere achtergrond.

Ik begon met de Stadsreporters vanwege de groeiende eenzaamheid onder ouderen, maar ik realiseer me nu dat de Stadsreporters een belangrijke rol spelen als buurtverbinders. Eenzaamheid kan niet los worden gezien van polarisatie. Mensen die buiten de neoliberale norm van werk, geld en status vallen kunnen het idee krijgen dat er geen plek voor hen is – en dit kan tot verdere isolatie leiden. Het is belangrijk dat we verbinding met elkaar zoeken vanuit de wijk en vriendelijkheid en saamhorigheid creëren. We moeten ons blijven verplaatsen in anderen.’

stadsreporters.nl

klimaat. Tot een stem zegt: ‘Ben je nou een discussie aan het winnen? Of elkaar aan het verliezen?’ Toch is – ook hier – nuance op z’n plek, zegt Emily Miltenburg, SCP-onderzoeker en politiek socioloog. ‘Driekwart van de mensen denkt dat de onderlinge tegenstellingen groeien, maar dat

is niet zo. Je kunt namelijk ook, via vragenlijsten, aan mensen vragen hoe ze over bepaalde onderwerpen denken. Als onderzoeker volgen we dat dan een tijdje. En uit die onderzoeken blijkt dat meningen van mensen niet uit elkaar groeien, maar dat we het op sommige gebieden zelfs meer eens zijn geworden. Over de jaren heen groeien we naar elkaar toe. Bijvoorbeeld als het gaat over inkomensnivellering of euthanasie. Daarnaast zijn er ook een heleboel mensen met een genuanceerde mening en mensen die helemaal geen mening hebben of die nog moeten vormen.’

Hoe kan het dan dat we steeds meer tegenover elkaar lijken te staan, zonder dialoog? Miltenburg: ‘Als je doorvraagt, blijkt dat mensen niet zozeer over de inhoud vallen, maar zich vooral zorgen maken over de toon van het debat en de verharding. Dat gaat dan vooral om wat mensen zien op tv, op Twitter of in de Tweede Kamer. In hun dagelijks leven speelt polarisatie een minder grote rol. Waarschijnlijk ook omdat mensen niet de hele tijd over politiek praten met vrienden of op verjaardagen. Corona was daar een uitzondering op, dat ging natuurlijk echt iedereen aan. De discussies over wel of niet vaccineren hebben toen sommige relaties onder druk gezet.’ Ze vervolgt: ‘Sommige mensen kunnen zich niet makkelijk aan het debat onttrekken. Het debat over bijvoorbeeld

lhbtiq+-rechten, racisme, de islam of stikstof kan heel dichtbij komen wanneer mensen zélf het onderwerp van discussie zijn. Daarentegen kunnen mensen in een meerderheidspositie het zich vaak gemakkelijker permitteren om zich niet uit te spreken over dergelijke thema’s.’ Dat we denken dat we steeds meer tegenover elkaar komen te staan, is op zichzelf wel een zorgelijke ontwikkeling, vindt Miltenburg. ‘Het valt dus mee met de polarisatie, maar als je denkt van niet, kan dat vijandigheid aanwakkeren. Dan ga je anderen vermijden en stop je met naar elkaar te luisteren. En dat gaat ten koste van de sociale cohesie. De samenhang, de binding in de samenleving, kan dan onder druk komen staan.’

ROEPEN OM TE SCOREN

Het is een geruststellende gedachte dat we het vaker eens zijn met anderen dan we misschien denken. Volgens Lieke Lamb zijn we langzamerhand ook wel een beetje klaar met al die uitgesproken meningen. ‘We worden meningmoe’, zegt ze. ‘Je ziet het ook aan de kijkcijfers van talkshows; die lopen terug. Kijkers hebben steeds meer door dat de gasten aan tafel vooral hard roepen om te scoren. En online worden we ook steeds meer immuun voor extreme nieuwskoppen. Daardoor merk je dat mensen zich er een beetje van gaan afsluiten.’

‘WE WORDEN MENINGMOE. JE ZIET HET AAN DE KIJKCIJFERS VAN TALKSHOWS; DIE LOPEN TERUG’

